

Vlahi v Dalmaciji.

Dalmacija leži mej vsemi avstrijskimi deželami najdalje proti jugu. Razprostira se na vzhodnem obrežju jadranskega morja takó, da se proti jugu vedno bolj zožuje. Po vsej zahodnej strani obliva Dalmacija jadransko morje. Podnebje v Dalmaciji je toplo, najtoplejše v vsem našem cesarstvu. Poletje se navadno pričinja vže meseca maja in traje do srede meseca avgusta. Malokdaj porósi v tem času kak dežek suho dalmatinsko zemljo. V najlepšej modrini se razgrinja nebó, a tudi noči so ravno tako čiste in jasne; suho zemljo okrepčava obila rósa, ki pa takój zgine, kadar se solnce prikaže. Vročina, katera tudi po noči le malo odjenja, najhujša je meseca julija. Jesen je v Dalmaciji najlepša letna dóba. Zima ni nikoli prehuda. Po več let mine, da ob morji ne vidiš snežene odeje. Prebivalci v kraljevini Dalmatinskej so po rodu in jeziku malo ne vsi Srbo-Hrvatje, samó po nekaterih primorskih mestih so raztreseni Italijani. Nahaja se pa v Dalmaciji še neko posebno ljudsko plemo, ki čuje na imé: Vlahi (Morlaki). Takó se namreč zovó vsi oni Srbi in Bolgari, ki so si pred krvoločnim Turkom poiskali v Dalmaciji svojega zavetišča. Ko je v začetku 14. stoletja po krvavej bitki na Kosovem polji padla Srbska kraljevina, pribežalo je mnogo srbskih kristjanov v puste Črnogorske goré. Nekaj jih je pribežalo v Senj, nekaj v Bag (Carlo-Pago), drugi pa so se podali v Benečansko varstvo.

Vlaške kočé nimajo ne oken ne dimnikov; obdaje jih majheno pusto dvorišče. Ako stopiš v Vlaško kočó, takój vidiš dva oddelka. V jednom teh oddelkov hranijo vinske pridelke, v drugem vse drugo, kar imajo. Tú vidiš ognjišče, borno slamnato ležišče, vso hišno opravo in hrano. Prašiči imajo poseben hlev, a ovce in kurecina teka prosto po vsem dvorišči in okolo hiše. Po zimi čepé Vlahi s svojimi družinami okolo ognjišča, otroke pa še celó v gorak pepel spravljajo spat.

Otroci hodijo okolo hiše bosonogi v dolzih robačah (srajcah), prepasani z rudečim pasom in rudečo kapico na glavi, bodi si ob največjej vročini ali najhujšej burji. Odraščeni ne gredó nikoli brez puške iz doma. Kadar so na polji ali pa na paši pri živini, streljajo zajce, lisice, ptiče i. t. d. Starejši nosijo brke in si pletó lasé v kite, ali si pa ovijó rudečo kapo z ogrjačo kakor turban. V pasu nosijo Vlahi nože in samokrese. Preko rudečega oprsnika si ogrinjajo „struko“, kratkemu plašču podobno sukнено odélo z résami (franžami) ob robu. Vlahi nosijo modre hlače in lepo pisane doko-lenke (kamašnje).

Ženske se oblačijo v belo in rudečo obleko. Srajca in jopič sta lepo pisano našita. Zastor ima pisane proge in rése ob dolenjem robu. Žene nosijo na glavi črno, dekleta pa rudečo kapico, ki je z belo ruto obvita. V kapico so drobni zlati novci, v srebrni pas pa agáti našiti. Zeló lepa je dolga zimska obleka Vlaških ženâ. Ta obleka nima rokavov, narejena je od bele volne in kaj lepo pisano našita.

Dalmatinski Vlahi imajo mnogo časa a malo denarja, čemur se ni čuditi, ker so jako skromni ter ne poznajo nobenih posebnih potrebščin za svoje življenje. To je krivo, da so léni ter za nobeno delo pripravní.

Vlahi v Dalmaciji.